

Kun pääoma ei ole kenenkään lompakossa, vaan omien korvien välissä, hyvä vaihtoehto työllistymiselle on osuustoimintayrittäjyys. Yli satavuotias yritysmaailma ei ole kangistunut historiaan, vaan sopii yllättävän modernina varsinkin tietointensiivisille aloille.

Uusi työ organisoidaan uudella tavalla

PELLERVO-SEURAN toimitusjohtaja **Sami Karhu** ei ollut uskoa silmiään, kun hän luki pääministerin kanslian viime vuoden lopussa julkaisemaa raporttia suurten suomalaisten yritysten omistajuudesta. Raportin mukaan osuustoiminnallisten yritysten merkittävä rooli Suomen taloudessa on ongelma. Osuustoiminta ei mukamas sovi muuttuvaan talouteen.

Sami Karhu pöyristyi ja kirjoitti sapekaan pääkirjoituksen *Osuustoiminta-lehteen* (1/2015). Parannetaanko nyt sijoittajomisteisten yritysten asemaa vipuamalla keinoitekoisesti muut yritysmaailmit pois markkinoilta, hän ihmetteli.

Karhu oudoksuu raporttia edelleen.

– Raportti herättää ihmetystä myös siksi, että se tölvii yleisesti arvostettua toimintatapaa. Suomessa on seitsemän miljoonaa osuustoimintayritysten jäsenyyttä ja keskinäisten yritysten osakkuutta. Osuustoiminnalle nimikkovuoden 2012 omistanut YK pitää sitä merkittävänä kestävä kehityksen mukaisena toimintamallina.

– Kukaan ei ole kirjoittanut tuollaista tekstiä 116 vuoteen, ja me sentään elämme markkina-

taloudessa. Markkinat saakoot ratkaista edelleen, minkälaiset yritys- ja tuotekonseptit menestyvät, Karhu sanoo.

OSUUSTOIMINTA LYÖ KIILAA TYTÄRYHTIÖTALOUTEEN

Jäsentensä omistamat ja hallinnoimat osuustoimintayritykset ovat Karhun mukaan perinteinen tapa organisoida taloudellista toimintaa.

– Kun muutama vuosi sitten puhuttiin, että Suomen kohtalo on tytärtyötaloudessa, osuustoimintayritykset unohdettiin. Kasvallinen ja paikallinen osuustoiminta kiinnittyy vahvasti ihmisiin ja alueisiin. Niissä ei ole kaikki kaupan.

Myös osuustoimintayrityksiä on tarpeen kehittää.

– Olemme huomanneet, että monesti osuustoimintamalliin tutustutaan vasta työelämässä. Yliopistollisessa tutkimuksessa se on jäänyt vähemmälle huomiolle verrattuna osake- ja muihin sijoittajomisteisiin yhtiöihin. Tämä on harmillista, sillä tutkimuksen vähäisyys heijastuu opetuksen laatuun ja yritysten kehitystoimintaan, hän pohdiskelee.

AKATEEMISET YRITTÄJYYSAMMATIT TULEVAT

Palveluyhteiskunnaksi pyrkivässä Suomessa tietointensiiviset ammatit yleistyvät samalla kun tuotannollisen työn osuus vähenee.

– Yhä useamman yrityksen arvo on työntekijöissä ja henkissä pääomassa. Jos yrityksen toimintaa uhkaa lopettaminen, työntekijät voisivat jatkaa liiketoimintaa yhteisessä osuustoiminnallisessa yrityksessä. Näin osaaminen ei hajoaisi ja katoaisi. Tällaisista yrityksistä on jo esimerkkejä.

Osuuskuntamalli sopii Karhun mukaan lähes joka alalle. Taiteilijat, käsityöläiset ja media-ammattilaiset tuntevat jo työ- ja kulttuuriosuuskunnat. Nyt yritysmaailma tekee tuloaan akateemisten ammattilaisten pariin.

– Esimerkiksi humanististen alojen ammatit ymmärretään nykyisin yritysmaailmassa, joissa myydään asiantuntijapalveluja. Kun pääoma ei ole kenenkään lompakossa, vaan korvien välissä, osuuskunta yritysmaailma sopii erittäin hyvin.

PALKKATYÖN JA YRITTÄJYYDEN VÄLISSÄ

Pienille hyvinvointi- ja kauneudenhoitoalan yrityksille ja yksinyrittäjille osuuskunta antaa lisävoimaa. Samanmielisten ammattilaisten porukka voi luoda yhteisen brändin sekä hoitaa kirjanpidon, markkinoinnin ja laitehankinnat osuuskunnan lukuun. Jokainen työskentelee osuuskunnan sisällä omalla toimimellään ja saa tuloa tekemänsä työn perusteella.

– Iso porukka toisi joustoa aukioloaikoihin, äitiysvapaiden ja lomien järjestämiseen ja ruuhkahuippujen tasaamiseen. Kun tiedetään, miten paljon esimerkiksi kampaamoalalla on yksinyrittäjiä, tulee ihmetelleeksi, miksi osuustoiminnallisia yrityksiä ei perusteta alalle nykyistä enemmän.

Sami Karhu visioi esimerkiksi räätälien, suutarin ja hatuntekijöiden kollektiivin, jossa asiakas vaatettaisiin päästä varpaisiin laadukkaasti ja eettisesti kestäville tuotteille.

– Yrittäminen osuuskunnassa vapauttaa ajattelemaan toisin, sillä siinä jokainen voi suunnitella

oman paikkansa. Nykyisin ei enää tarvitse olla joko 24/7-yrittäjä tai palkansaaja. Näiden väliin on syntynyt niisanottua uutta työtä, jota voidaan organisoida uudella tavalla, hän mieltii.

Uusissa työn järjestämistavoissa piilee kuitenkin pulma: tulkitanko henkilön sosiaaliturvaa palkansaajan vai yrittäjän aseman mukaan?

– Puhuessamme osuustoimintayrittäjyydestä liikumme palkkatyön ja yrittäjyyden välimaastossa. Viranomaisen linjaukset työntekijän statuksesta eivät ole olleet samansuuntaisia, mikä on

varmasti luonut epävarmuutta ja varovaisuutta.

Karhun mukaan erilaisia työn tekemisen ja yrittäjyyden malleja tarvitaan erityisesti nyt, kun yhteiskunnan rakennemuutos etenee ja työelämä muuttuu vinhaa vauhtia.

– Mikä olisi osuuskuntamallia parempi vaihtoehto järjestää työtä? Se soveltuu ideologisesti eri tavoin ajatteleville ihmisille painottaessaan toisaalta yrittäjämäistä otetta, toisaalta henkilön autonomisuutta ja itsemääräämisoikeutta omassa työssään, Sami Karhu sanoo. □

Arvi luo virtuaalista osuustoimintaa

Synergosin johtamassa Arvoinnovaatio globaaleille markkinoille eli Arvi-hankkeessa kehitetään virtuaalista joukkorahoitus-alustaa. Sen avulla osuuskunnat voivat kerätä rahoitusta toimintaansa yksityisiltä ihmisiltä.

– Osuuskuntamalli on perustunut aina joukkorahoitukseen koottessaan pienistä puroista pääomaa yhteiseen hyvään. Arvissa kehitettävän alustan avulla henkilöt voivat löytää kiinnostavia osuuskuntia ja olla mukana niiden rahoituksessa, **Sami Karhu** kertoo.

Sami Karhun iloitsee ammattikorkeakouluissa virinneestä osuustoiminnallisesta tiimiyrittäjyydestä. – Niissä opiskelijat oppivat, että yrittäjyys on eri intressejä yhteen sovittavaa toimintaa.